

- VI. Celoštatne Biokemicke Dni ČSSR, Martin
17. Štepan J, Večerek B. (1969): Dissociation of LDH-5 and mitochondrial GOT in ionic strength and pH gradients  
Abstr. VI-th FEBS Meeting, Madrid, 251
  18. Večerek B, Schneiderka P, Winterhalter M, Stojkov K, Schinkmannova L, Kadlecova L, Štepan J. (1971): Isoenzymic changes in rat liver cytoplasm and blood serum in course of acute tetrachlormetan poisoning  
III. Kongres Med. biokemičara Jugoslavije, Bled
  19. Whitt G. S, Childers W. F, Wheat T. E. (1971): The inheritance of tissue specific lactate dehydrogenase isozymes in interspecific Bass (*Micropterus*) hybrids  
*Biochem. Genetics*, 5, 257
  20. Winterhalter M. (1972): »Elektroforetska analiza izoenzima laktat dehidrogenaze kod nižih kičmenjaka na gelu akrilamida«  
Magistarski rad, Sarajevo
  21. Winterhalter M, Jadrić S, Perić B, Abinun A. (1971-a): Elektroforetska analiza serumskih proteina, LDH i MDH kod endemskih slatkovodnih riba s Kraškog područja Bosne i Hercegovine  
Zbornik VI. Kongresa fiziologa Jugoslavije, 170
  - 22.2 Winterhalter M, Jadrić S, Perić B, Abinun A,
  22. Winterhalter M, Jadrić S, Perić B, Abinun A, Vuković T. (1971-b): Komparacija izoenzima LDH i MDH iz seruma i mišića nekoliko vrsta slatkovodnih riba  
I. Jugoslavenski simpozijum iz sistematike, Sarajevo, 39
  23. Winterhalter M, Jadrić S, Perić B, Abinun A, Vuković T. (1971-c): Komparacija elektroforetske slike izoenzima laktat dehidrogenaze u serumu i mišiću nekoliko vrsta salmonidnih riba  
Zbornik radova I. simpozijuma sistematičara Jugoslavije, 195
  24. Winterhalter M, Švob M, Jadrić S, Švob T. (1972): The electrophoretic patterns of serum proteins and serum and muscle dehydrogenases in *Proteus anguinus* Laur.  
*Folia Medica*, 7, 35
  25. Winterhalter M, Jadrić S, Ayou S, Abinun, A Perić B. (1972-a): Upotreba kolorimetrijskog testa »Lac Dehydrate« za detekciju izoenzima laktat dehidrogenaze nakon elektroforetske separacije  
*Socijalna medicina*, 19  
*Socijalna medicina*, 19
  26. Winterhalter M, Jadrić S, Perić B. (1972-b): Elektroforetska analiza izoenzima laktat dehidrogenaze iz seruma i mišića *Barbus barbus* i *Barbus meridionalis* petenyi na gelu akrilamida  
*Ribarstvo Jugoslavije*, 27, 49
  27. Winterhalter M, Jadrić S, Ayou S, Perić B. (1973): Molecular variations of lactate dehydrogenase isoenzymes in the muscle of two subspecies of the fresh-water fish *Alburnus alburnus* (L)  
*Folia Medica*, 8 (in press)
  28. Winterhalter M, Jadrić S, Perić B. (1973): Elektroforetska analiza izoenzima LDH u oštrulje (*Aulopyge hügelii* Heck.) na gelu akrilamida
  29. Wright J. E, Atherton L. M. (1970): Polymorphisms for LDH and Transferrin loci in Brook trout populations  
*Trans. Amer. Fish. Soc.* 99, 179



Mihajlo D. Ristić

## IZ RIBARSKE PRAKSE

# Izgradnja novih ribnjačkih kapaciteta u podunavlju (SAP Vojvodina i SR Srbija) gledana u svetlu ekonomskih problema slatkovodnog ribarstva u SR Hrvatskoj

### PRILOG ZA DISKUSIJU

U broju 2. lista »Ribarstvo Jugoslavije« od marata — aprila 1973. godine, publikovan je rad Dr K. Pažura, pod naslovom: »Ekonomske problemi slatkovodnog ribarstva u SR Hrvatskoj«. Kako ovaj rad svojim opsegom i zahvatom prelazi okvire ekonomski-

ke ribarstva i ribnjačarstva Hrvatske i zalazi u domen problematike i razvoja ribnjačarstva i u Republici Srbiji i SAP Vojvodini, te otuda prerasta i u opšte jugoslovenski problem ekonomike i razvoja ribnjačarstva, to, da bi se ovi problemi mogli sagledati svestranije i objektivnije i sa čisto tehničko-tehnološkog, hidropedološkog, hidrobiološkog kao i hi-

drološkog aspekta, prinuđeni smo da se kritički osvrnemo na pomenuti rad kao i njegove zaključke.

Ovo činimo iz razloga objektivnijeg sagledavanja opšte privrednog razvoja Jugoslavije, a posebno koncepcije perspektivnog razvoja ribnjačarstva u našoj zemlji, kao jedinstvenog privrednog organizma socijalističkog razvoja SFR Jugoslavije u privrednom pogledu, gde se i ribnjačarska proizvodnja mora sagledati u punom svetlu jedinstvenosti proizvodnje i jedinstvenosti tržišta.

Rad Dr Pažura po našem mišljenju odstupa od toga shvatanja te otuda smatramo da je potrebno izvesne postavke i zaključke toga rada bliže osvetliti, razjasniti i obogatiti odgovarajućim činjenicama bar što se tiče ribnjačarstva SAP Vojvodine i SR Srbije.

Ne želimo se upuštati u diskusiju za one postavke u navedenom radu kao i u zaključke koji se odnose na momentalno stanje problematike ekonomske slatkovodnog ribarstva u SR Hrvatskoj, jer za to nemamo ni dovoljno podataka o činjenicama kao ni kvalifikacije za ekonomske analize takve vrste. Ali, pošto neke postavke i zaključci navedenoga rada zalaže u domen drugih oblasti vezanih za područje SAP Vojvodine i SR Srbije (u zaključcima datim pod pojmom »nizine Podunavlja«), to želimo da izvesne stvari postavimo na svoje mesto isključivo na bazi činjenica.

Ubeđeni smo da je rad Dr Pažura bio iniciran stanjem u oblasti ekonomske ribnjačarstva i slatkovodnog ribarstva SR Hrvatske i da je zaista suštinski, stručno i naučno opravdan a istovremeno i dobronameran.

Da smo ubeđeni u suprotno, ne bi smo se upuštali uopšte u diskusiju po ovome pitanju.

Kako navedeni rad implicitno može imati i negativne reperkusije sa nedoglednim posledicama na dalji razvoj ribnjačarstva i gradnju ribnjaka u »Nizinama Podunavlja«, odnosno pretežno u SAP Vojvodini i SR Srbiji, to smo prinuđeni izneti nekoliko činjenica koje nisu i ne mogu biti u skladu s postavkama i zaključcima navedenog rada.

Evo tih činjenica:

1. Za sada se uopšte ne može govoriti o »FORSIRANOJ GRADNJI RIBNJAKA U NIZINAMA PODUNAVLJA — KONKRETNO U SAP VOJVODINI.

U proteklih pet godina, 1969—1973. — u toj oblasti izgrađeno je ukupno pet novih ribnjaka manjih površina (Srpski Miletić, Bač, Despotovo, Jazovo i Vršački ritovi), sa ukupno oko 1.850 hektara proizvodne površine. Svi ovi ribnjaci vezani su neposredno u hidrotehničkom i hidrološkom pogledu za hidrosistem kanala Dunav — Tisa — Dunav. Van ovoga sistema izvršena je u proteklom petogodišnjem periodu rekonstrukcija jednoga staroga ribnjaka (Kapetanski rit — Kanjiža) u površini od oko 450 hektara. Ovaj ribnjak se snabdeva vodom iz rečice Kereš i reke Tise delimično. Znači, nema ni govora o forsiranoj izgradnji u oblasti SAP Vojvodine za proteklih pet godina.

2. U periodu od 68 godina, od 1905 — 1973. godine, na teritoriji Vojvodine izgrađeno je ukupno 6.550 hektara ribnjaka u 17 objekata.

U posleratnom periodu od 1945 — 1973. godine ukupno je izgrađeno na teritoriji Vojvodine 4.395 hektara ribnjaka, što je daleko manje od na primer SR Hrvatske i pored činjenice da su svi uslovi za gradnju ribnjaka realno neuporedivo bolji u Vojvodini (velike površine neplodnoga zemljišta — oko 200.000

hektara, veliki i manji vodotoci, hidrosistem DTD, dobre komunikacije itd).

Otuda se ne može uopšte govoriti o forsiranoj gradnji ribnjaka, već naprotiv o činjenicama da se toj izgradnji pristupa veoma oprezno, sa prethodnim studijama i istraživanjima ne samo iz oblasti zemljišta, njegovoga boniteta, prethodnih ekonomskih studija, već napose iz oblasti hidrologije i kvaliteta vode kojom će se napajati budući ribnjaci. O tome govore i veoma striktno razrađeni projektni programi. Ti kriterijumi koji su bili veoma strogi ranijih godina, sada su još više poostreni i obuhvataju istraživanja iz sledećih oblasti: hemizma vode, hidrobiologije, hidrologije, mikrobiologije i bakteriologije, hidropedologije, komunikacija, hidrometeorologije, urbanizma i konačno iz preliminarnih ekonomskih analiza o opravdačnosti investicionih ulaganja.

U toku ove i prošle godine na teritoriji SAP Vojvodine, vrše se prethodne studije, istraživanja i delimično projektovanje ribnjaka na lokacijama neposredno vezanim za hidrosistem DTD u površini od oko 5.000 hektara, na isključivo slatinastim, neproduktivnim zemljištima društvene svojine. Prethodne ekonomske analize usloviće koliko će se ribnjaka i na kojoj površini početi graditi tokom sledećih godina.

3. Nasuprot tvrdnji u navedenom radu u tački 5 zaključaka kada se govori o primečnoj forsiranoj izgradnji ribnjaka u nizinama Podunavlja — »DA SU GRAĐEVINSKI UVJETI LOŠIJI ZBOG SLABIJEG TLA SA VEĆOM PROPUSNOŠĆU VODE, A INVESTICIJE SKUPLJE, DOK JE KVALITETA VODE U STALNOM POGORŠANJU« — činjenice govore suprotno.

Naime, svi tereni na kojima su izgrađeni postojeći ribnjaci, kao i novi koji se projektuju i biće građeni, leže na NEPROPUSLJIVOM TLU (pretežno slatinama — vidi pedološku kartu Vojvodine), INVESTICIONA ULAGANJA PO I HA. NISU VEĆA OD PROSEČNIH ULAGANJA ZA RIBNJAKE PO I HA. U DRUGIM POKRAJINAMA I REPUBLIKAMA, A KVALITET VODE JE U ISTOM STEPENU POGORŠANJA, KAKAV JE I U DRUGIM REGIONIMA SFR JUGOSLAVIJE. Nasuprot ovome, više su danas ugroženi manji vodotoci, nego što je to slučaj sa velikim rekama kao što su to Dunav, Sava, Tisa ili Tamiš.

Zahvaljujući baš stalnoj brizi o kvalitetu voda, posebno na rekama Savi, Dunavu, Tisi, Tamišu i hidrosistemu Dunav — Tisa — Dunav, sve te vode stoje već nekoliko godina pod stalnom kontrolom Instituta za zdravstvenu zaštitu, Zavoda za higijenu i medicinu rada, Odseka za vode u Novom Sadu koji od 1971. godine vrši organizovano i sistematsko praćenje kvaliteta vode: Dunava, Tise, Begeja, Tamiša, Plazovića i celokupne osnovne mreže hidrosistema DTD, na 42 profila na teritoriji SAP Vojvodine, obuhvatanjem i ulaznih graničnih profila. (Vidi »Bilten« Jugoslovenskog društva za zaštitu voda, br. 17, 1972, XII, Godina V, rad M. Stanojevića — Beograd.)

Na osnovu neprekidnih istraživanja koje vrši taj Institut, a na osnovu Međunarodnog indeksa saprobnosti ispitivanih voda po metodi PANTHEE-BUCK, utvrđena je saprobnost tih voda i iste uvršćene u odgovarajuće kategorije. Tako, na osnovu tih rezultata neprekidnog praćenja i istraživanja saprobnosti i zagađenja vodotoka kojima se navodnjavaju Vojvodanski ribnjaci, utvrđeno je da one pripadaju prema utvrđenoj međunarodnoj skali kao i po Uredbi o kategorizaciji voda SFRJ, zahteva se za reku Dunav

II klasa. (Potpuno čista voda — nezagađena uopšte svrstana je u I klasu). Dunav, koji najviše interesuje Vojvodanske ribnjake, jer on napaja kod Bezdana i Bogojeva hidrosistem DTD, a neposredno ribnjake Susek i Futog, u 1969. godini i 1971. godini imao je kategoriju saprobnosti vode po LIEBMANNU II b klasu, Tisa u svome toku ima kategorizaciju na osnovu sadržaja kiseonika i BPK<sub>5</sub> u granicama tražene II klase, a reka Sava pripada beta-alfa mezosaprobnosti zoni II klase, tako da se na osnovu istraživanja (Vidi »Bilten« JDZZV — Beograd — broj 16. X 1972. godine V. — rad S. Todić) u odnosu na 1969. godinu stanje Save se nije popravilo ali ni pogoršalo vidnije u 1971. godini. Mora se napomenuti da reka Sava napaja samo dva manja ribnjaka u Vojvodini — »Leget« — Sremska Mitrovica i »Živaču« — Sremski Boljevci, sa nešto ispod 200 hektara ukupne površine, ali nemaju teškoća u proizvodnji.

Jedino kanalisana reka Begej (sada već uključena u hidrosistem DTD), je opterećena otpadnim vodama i to pretežno vodama koje dolaze iz Rumunije, a i naša, posebno prehrambena Industrija u Zrenjaninu, ispušta otpadne vode koje se ipak delimično prečišćavaju pre upuštanja u vodotok i to preko taložnica za biološko prečišćavanje vode. Na ovakvoj reci kanalu lociran je i najveći ribnjak »Ečka«, koji je sagrađen još 1905. godine, a kasnije rekonstruisan do 1960. godine. U pojedinim godinama taj veliki ribnjak sa oko 1800 hektara površine ima poteškoća sa napajanjem ribnjaka. Uglavnom to stanje se ne pogoršava, jer se primenjuje mere za prečišćavanje vode od strane utvrđenih zagađivača.

Voda hidrosistema DTD pripada II klasi kvaliteta vode te svi ribnjaci koji se snabdevaju vodom iz istoga nemaju teškoća u pogledu kvaliteta, sem ribnjaka »Bečej«, koji ima samo sporadične teškoće u sezoni šećerne repe u industriji šećera, koja se nalazi uzvodno od ribnjaka.

Nužno potrebno je znati i osnove samoočišćenja velikih vodotoka kao što su naše reke Dunav, Sava i Tisa, a u vezi sa njima i hidrosistem DTD. Postoji fenomen samoprečišćavanja velikih vodotoka, koji je ispoljen u biološkoj moći samoočišćenja vode od zagađenja.

C. GOMELLE koga navodi MIRIĆ R. (Higijenski zavod VMA) sa kolokvijuma »Industrijske saradnje i njenog unapređenja u borbi protiv industrijskog zagađenja voda«, održanog januara 1971. godine u Novom Sadu (vidi »Bilten« JDZZV, broj 11, god. IV, 1971 — Beograd) koji su organizovali Hidrosistem DTD, Savezni i republički Zavodi za međunarodnu tehničku saradnju i Francuska »Agencija za tehničku i ekonomsku saradnju« u okviru Francuskog centra za tehničku dokumentaciju u Beogradu, doslovce navodi: »DOBRO POZNAVANJE FENOMENA SAMOPREČIŠĆAVANJA OMOGUĆAVA DA SE PREDLOŽE TEHNIČKA REŠENJA NAMENJENA ZA BORBU PROTIV PREKOMERNOG ZAGAĐIVANJA VODOTOKA, KAO I DA SE DO MAKSIMUMA ISKORISTI MOĆ SAMOPREČIŠĆAVANJA, A DA SE PRI TOME SAČUVAJU OSOBINE, KOJE OMOGUĆAVAJU NORMALAN ŽIVOT RIBAMA«.

Iz napred citiranih rezultata o kategorizaciji zagađenja vode u Dunavu, Savi, Tisi i navedenih mogućnosti korišćenja fenomena samoočišćenja vodotoka, NEODRŽIVA JE KONSTATACIJA u radu Dr Pažura u tački 5 zaključaka »DOK JE KVALITETA VODE U STALNOM POGORŠANJU«, kao i tvrdnje: »DOK SE NPR. VOJVODANSKI RIBNJACI SNAB-

DEVAJU VODOM IZ NAŠIH VELIKIH RIJEKA ČIJA JE KVALITETA VODE ČESTO VRLO PROBLEMATIČNA (DUNAV, TISA, TAMIS«).

Međutim, treba zaista pozdraviti stanovište Dr Pažura istaknuto u zaključku 5 njegovoga rada, da: TREBA S OPREZOM PRISTUPITI INVESTICIONIM ULAGANJIMA«, čega se striktno i pridržavaju ribnjačari Vojvodine, kao i drugi potencijalni investitori koji prilaze projektovanju i gradnji ribnjaka u Vojvodini. Znači, da se i o kvalitetu vode za napajanje ribnjaka vodi te još kakva briga.

4. Nepobitne činjenice, kao i celokupna dosadašnja praksa u ribnjačarstvu Jugoslavije i delatnosti Jugoslovenskog »Ribokombinata« kao i Poslovnog udruženja slatkovodnog ribarstva Jugoslavije, SUPROTNE SU od pretstavke Dr Pažura: »BUDUĆI DA SE U SR SRBIJI GRADE ZNATNIM TEMPOM SLATKOVODNI RIBNJACI, MOŽE SE PRETPOSTAVITI DA ĆE USKORO BITI TO TRŽIŠTE DOBRIM DELOM ZATVORENO ZA RIBU I HRVATSKE, I TO IZ POSVE EKONOMSKIH RAZLOGA — ZBOG JEFTINIJIH TROŠKOVA PREVOZA«.

Treba konačno shvatiti da mi u okvirima čitave ekonomike SFR Jugoslavije imamo i moramo imati jedinstveno tržište ribom, što se danas u praksi i događa. Poznata je činjenica da veliki broj ribnjačara pa i ribarskih trgovinskih preduzeća iz SR Hrvatske imaju svoju vlastitu trgovinsku mrežu u SR Srbiji. I to je dobro i pravilno, možda ih treba imati još više.

Smatramo da upravo i trostrukim povećanjem ribnjačkih površina u SR Srbiji i SAP Vojvodini, kao i u SR Hrvatskoj, neće i ne može doći do zasićenja tržišta ribom, iz prostoga razloga što je potrošnja ribe u Jugoslaviji po glavi stanovnika još uvek niska i jedna od najnižih u Evropi i ostalim delovima sveta, a riba iz ribnjaka nestaje sa tržišta već od maja meseca, pa ta nestašica traje i do septembra svake godine.

Što se tiče troškova prevoza ribe do tržišta od mesta ribnjačara do najvećih tržišta ribom u Srbiji i Vojvodini, oni su isto tako visoki kako iz udaljenih ribnjaka »Kolut«, »Srpski Miletić«, »Kanjiža« u SAP Vojvodini, tako i iz ribnjaka SR Hrvatske: »Jasinje«, »Našice« ili »Lipovljani«.

5. Sve napred iznete činjenice govore u prilog tome, da i dalje treba graditi ribnjake na svim podesnim a za poljoprivredne svrhe nepovoljnim zemljištima, bez obzira na kojoj Jugoslovenskoj teritoriji — Republici ili Pokrajini leže, ako za to imaju one osnovne uslove: Odgovarajuće nepropusno zemljište, odgovarajući kvantitet i kvalitet vode za navodnjavanje prema propisanoj kategorizaciji, podesnu lokaciju sa odgovarajućim komunikacijama, energetske izvore i prehrambenu bazu, koji uz savremenu tehnologiju proizvodnje mogu rentabilno posloveti.

Stoga treba propagirati dalju izgradnju ribnjaka, jasno posle temeljnih proučavanja ne samo proizvodnih mogućnosti, već još više detaljnim ekonomskim studijama i proučavanja posebne tržišta koji će u tom pogledu OHRABRIVATI, a ne DEZINTERESOVATI INVESTITORE. Nama je poznato da ni jedan ribnjak na teritoriji SAP Vojvodine i SR Srbije ne posluje sa gubicima i da je nelikvidan, što je vrlo važna činjenica.

Smatramo da će ovaj naš napis koji treba shvatiti kao dobronamerni pokušaj pokretanja diskusije po tako vitalnim pitanjima daljega razvoja ribnja-

čarstva u SFR Jugoslaviji, dati i dalji potstrek za razvoj ove i ako male privredne grane, ali zato veoma važne u ishrani stanovništva ribom, čije meso sadrži visoki procenat lako svarljivih belančevina, tako deficitarnih u ishrani ljudi čitavoga sveta, koje za sada još uvek nemamo ni izbliza dovoljno na tržištu i pored sve izraženije nestašice mesa.

Otuda, ne bismo smeli tvrditi da se danas već »FORSIRANO VRŠI GRADNJA RIBNJAKA U NIZINAMA PODUNAVLJA«, pa iz toga izvlačiti izvesne zaključke koji mogu negativno delovati na potencijalne investitore, već MORAMO POTVRDITI DA SE U TOJ OBLASTI VEOMA SAVESNO I OPREZNO VRŠE ISTRAŽIVANJA, A DELIMIČNO I PROJEKTUJU NEKI RIBNJACI U POVRŠINI ZA SADA OD OKO SAMO 1.800 HEKTARA u SAP VOJ-

VODINI. Prema tome, ne treba strahovati niti od prevelikih novih ribnjačarskih površina, niti od toga da će se isti graditi na propusnom i neodgovarajućem zemljištu, niti da će se isti napajati zagađenom, otpadnom vodom. Isto tako nema bojazni ni da će se tržište ribom u SR SRBIJI i SAP Vojvodini zatvarati za proizvedenu ribu u SR HRVATSKOJ. Ne, sve to ne, već imati pred sobom jedan velik cilj, unaprediti uzgoj riba u ribnjacima, povećati proizvodnju u racionalnim i ekonomičnim granicama privređivanja, a i dalje savesno raditi na proučavanju mogućnosti za izgradnju novih ribnjaka, što se i čini u SAP Vojvodini i to na više od 5.000 hektara u dogleđnom vremenu od oko 5 godina.

Novi Sad — 19. 06. 1973.

## Odgovor dr Krešimira Pažura

Kad sam za Izvršno vijeće Sabora SR Hrvatske izrađivao studiju »Ekonomski problemi slatkovodnog ribarstva u SR Hrvatskoj«, koja će zastupnicima dati uvid u ekonomska kretanja i razvojne tendencije te grane u Hrvatskoj, vjerovao sam da bi unutar republike Hrvatske neki ekonomski stavovi i zaključci mogli izazvati diskusiju obzirom na specifičnost prilika u pojedinim regijama. U nikojem slučaju nisam očekivao da bi stavovi mogli izazvati kritičke primjedbe iz druge republike, konkretno od druga Mihajla Ristića, a naročito i zbog činjenice, što su to sve većinom stavovi koji su u našoj ribarskoj nauci i praksi iznešeni već ranije. Što je najinteresantnije, većina kritiziranih stavova nije ni moja. Budući da se je to desilo, a smatram da primjedbe nisu na mjestu (o dobronamjernosti ćemo još nešto reći), dužnost mi nalaže da na kritičke primjedbe dadem i odgovarajući odgovor.

U prvom redu moja studija se odnosi isključivo na područje SR Hrvatske, a sve eventualne komparacije sa stanjem ribarstva u drugim republikama nemaju, naravno, nikakvih pretenzija da utječu na bilo kakva kretanja u ribarstvu tih republika. Svega na tri mjesta upotrebljena je komparacija sa ribnjačarstvima drugih republika.

Prva se komparacija odnosi na tvrdnju da ribnjačarstva (šaranska), koja se snabdijevaju vodom iz manjih riječnih tokova, još relativno nezagađenih, imaju stanovite prednosti, dok se na pr. vojvođanski ribnjaci snabdijevaju vodom iz naših velikih rijeka, čija je kvaliteta vode često vrlo problematična (Dunav, Tisa, Tamiš i dr.), kao i da je u stalnom pogoršanju.

Drug Ristić tvrdi da je ta konstatacija neodrživa, no nigdje ne navodi stvarne rezultate zagađenja, pa ću si uzeti slobodu da citiram što o tom problemu misli Pokrajinsko izvršno veće SAP Vojvodine u »Predlogu za donošenje Zakona o ribarstvu« (Broj: 01-260/6-1973, Novi Sad, 25. aprila 1973., str. 23).

— »Na osnovu rezultata fizičko-hemijskih ispitivanja Zavoda za zdravstvenu zaštitu SR Srbije vode Dunava, Tise, Tamiša i Begeja na profilu prosečnom jugoslovensko-mađarskom i jugoslovensko-rumunskom granicom, karakteristike ovih ispitivanja su sledeće:

— vode ovih reka na ulazu u SFRJ su dosta pogoršanog hemijskog sastava i pokazuju tendenciju sve većeg zagađivanja iz godine u godinu, sa izrazitim povećanjem sadržaja materija, kao što su fenol, deterđenti, insekticidi i naftini derivati.

U vode koje služe za uzgoj riba ne smeju se unositi fenoli više od 0,001 mg/lit i deterđenti više od 0,5 mg/lit (»Službeni list SFRJ«, broj 3/66), a kretanje ovih materija u vremenu 1966—1970. godine bilo je sledeće:

Reka	Fenol	Deterđenti
Dunav	0,003—0,005	0,080—0,120
Tisa	0,002—0,019	0,023—0,120
Begej	0,006—0,015	0,004—0,343

Zagađivanje reka fenolom dostiže kritični nivo, a kretanje deterđenzenata ima tendenciju povećanja ali nije jo doseglo kritični nivo.

**Štetno dejstvo ovih i drugih materija utiče na pomor riba ili se adsorbuju u meso riba i čine ga neupotrebljivim za ljudsku ishranu.**

Neujednačenost i u pogledu kvaliteta vode, te činjenica da u svakom trenutku jedan od zagađivača može da ispusti veće količine otpadne vode, **onemogućava plansko korišćenje voda u svrhu ribarstva.**

Koga to drug Ristić demantira? Zar svoje vlastito Izvršno veće? I zar je to stvarno voda II kategorije koja ima 2—19 puta više samo fenola od dozvoljene granice? A tendencije? Šta će biti kad proradi kanal Dunav—Rajna. Neka mi drug Ristić dozvoli da podatke i ocjene kojima raspolaže IV SAP Vojvodine smatram vjerodostojnijim od njegovih. Konačno, te ocjene su čak znatno teže od mojih!

Indikativno je također navesti šta o kvaliteti vode sistema DTD navodi dipl. inž. Kalman Janković, direktor Vodoprivrednog preduzeća »Dunav—Tisa—Dunav« na seminaru održanom u Novom Sadu januara 1971., u svom referatu »Otpadne vode i problemi oko obezbeđenja kvaliteta vode u hidrosistemu Dunav—Tisa—Dunav«, na koji seminar se poziva i drug Ristić. Navodimo samo neke od ocjena iz referata, važne za diskusiju: